

Siergiej Kowalow, ur. 1930 – rosyjski działacz praw człowieka, były dysydent, biofizyk. W późnych latach 50. jako jeden z nielicznych naukowców występował przeciw łysenkizmowi. Publikował w samizdacie, między innymi na łamach bezdebitowych pism; Kroniki Wydarzeń Bieżących i Kroniki Kościoła katolickiego na Litwie. Członek niezależnej Grupy Inicjatywnej Obrony Praw Człowieka, pierwszej takiej organizacji w ZSRR, powstałej w 1969 r. W 1974 roku był jedną z trzech osób, które otwarcie wzięły na siebie odpowiedzialność za przekazywanie numerów Kroniki na Zachód.

Za tę działalność skazany na 7 lat kolonii karnej i trzy lata zsyłki, wyroki odbywał w latach 1975-1985. Współzałożyciel Stowarzyszenia Memoriał i moskiewskiego oddziału Amnesty International. W Rosji postradzieckiej parlamentarzysta – członek Rady Najwyższej RFSRR, deputowany Dumy Państwowej, członek Prezydium Rady Federacji i członek delegacji rosyjskiej w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy.

Również wtedy zajmował się bliską mu tematyką, prawami człowieka – był przewodniczącym parlamentarnego Komitetu Praw Człowieka, przewodniczącym Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Federacji Rosyjskiej i Rzecznikiem Praw Człowieka.

Komitet Praw Człowieka opracował i doprowadził do uchwalenia przez rosyjski parlament kilku ważnych ustaw, m.in. „O rehabilitacji ofiar represji politycznych” i „O uchodźcach”, oraz opracował projekty ustaw „O parlamentarnym Rzeczniku Praw Człowieka” i „O parlamentarnej kontroli działalności służb specjalnych”. Kierowany przez Kowalowa Komitet przeprowadził też wiele parlamentarnych przesłuchań dotyczących praw człowieka.

Jest znanym krytykiem tendencji autorytarnych administracji Borysa Jelcyna i Władimira Putina, publicznie protestował przeciwko wojnie w Czeczenii. W kwietniu 2014 r. w liście otwartym zaapelował do społeczności międzynarodowej o powstrzymanie rosyjskiej ekspansji na Ukrainie.

Trzykrotnie – w latach 1995, 1996 i 2004 – nominowany do Pokojowej Nagrody Nobla. W 2009 r. Parlament Europejski przyznał Nagrodę imienia Sacharowa na rzecz Wolności Myśli rosyjskiemu „Memoriałowi” i jego trzem przedstawicielom: Olegowi Orłowowi, Siergiejowi Kowalowowi i Ludmile Aleksiejewej oraz wszystkim pozostałym obrońcom praw człowieka w Rosji. Kowalow został również odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi RP.